

бування на базі нашої кафедри та клініки. Студенти виділяють провідні симптоми у хворих, намагаються поставити найбільш вірогідний діагноз та визначити тактику подальшого хірургічного втручання із врахуванням подальшого прогнозу для життя, реабілітаційного аспекту, можливих негативних наслідків. Саме тому велика увага приділяється вмінню студента стоматолога найбільш орієнтовано обирати необхідний обсяг оперативного втручання при різних нозологіях. Усвідомлення даних особливостей формує у студента розуміння тактики вибору хірургічного лікування у плані ургентних, екстрених, планових операційних втручань. Також завжди вказуємо і наголошуємо, що при наданні пацієнтам хірургічної допомоги має велике значення профілактика потрапляння інфекції в рану. Досягти цього можна завдяки строгому дотриманню правил асептики, основним положенням якої є наступне: все, що стикається з раною, має бути вільним від мікроорганізмів, тобто стерильним. Під час даного заняття студенти мають оволодіти правилами асептики при організації роботи в операційному блоці, при підготовці до використання операційної білизни та перев'язочного матеріалу, засвоїти правила одягання операційної білизни, методи передопераційної обробки рук та операційного поля. Данні знання є важливими як для подальшого навчання на кафедрах хірургічного профілю, так і для роботи вже в якості майбутніх фахівців. Під час навчального процесу студенти знайомляться з основними принципами роботи операційного блоку – це набір спеціальних приміщень для виконання оперативних втручань і проведення заходів, що їх забезпечують, розташовується в окремому приміщенні або крилі будівлі і з'єднаний коридором із хірургічним відділенням. Є розділені між собою операційні для виконання втручань у "чистих" і "гнійних" хворих. Операційний блок відділений від хірургічного відділення спеціальним тамбуром-частина коридору, в котру виходять приміщення операційного блоку загального режиму. Для забезпечення режиму стерильності в операційному блоці виділяють спеціальні функціональні зони. Зона стерильного режиму об'єднує операційну, передопераційну і стерилізаційну. У приміщеннях цієї зони виконують: в операційній – безпосередньо операції; в передопераційній – підготовку рук хірурга до операції; в стерилізаційній – стерилізацію інструментів. В зону строгого режиму входять такі приміщення, як санпропускник, що складається із кімнат для роздягання персоналу, душових установок, кабін для одягання стерильного одягу. Зона обмеженого ре-

жиму, або технічна зона, об'єднує виробничі приміщення для забезпечення роботи операційного блоку: тут знаходиться апаратура для кондиціонування повітря, вакуумні установки, установки для забезпечення операційної киснем і наркотичними газами, акумуляторна підстанція для аварійного освітлення, фотолабораторія для проявлення рентгєнівських плівок. У зоні загального режиму знаходяться кабінети завідуючого, старшої медичної сестри, приміщення для сортування забрудненої білизни тощо. Режим роботи операційного блоку передбачає обмежене його відвідування; в зоні стерильного режиму повинен знаходитись тільки персонал, що бере участь в операції (хірурги та їх асистенти, операційні сестри, анестезіологи і анестезисти, санітарки). В зону стерильного режиму допускаються студенти та лікарі, що проходять стажування. Студенти на нашій кафедрі опрацюють своєрідну орієнтовану карту дій щодо кожної окремої ситуації та цілісно, як медик загальної практики, підсумують результати навчання.

Іваночко Н.Я.

Особенности изучения хирургии студентами стоматологического факультета

Резюме. В статье изложены вопросы профессиональной подготовки и мышления студентами стоматологического факультета специальности хирургии. Рассмотрены основные принципы формирования в сознании студента необходимых профессиональных терминологий, навыков, а также стандартизированных методов, необходимых в их профессиональной деятельности. Отображены необходимые мотивирующие данные в процессе формирования профессиональной терминологии у студентов стоматологического факультета.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, студенты, термины, методика обучения.

Ivanochko N.Ya.

Features of Learning Surgery by Students of Stomatological Department

Summary. The question connected with the peculiarities of learning the professional educational by students of stomatological faculty by surgical is discussed in article. The features of leadthrough of the practically studies in conditions the credit-module system. It showed the actual problem of the development of professional speech.

Key words: professional preparation, students, terms, method of studies.

Надійшла 22.10.2012 року.

УДК 378.147+614.255+616.341

Льницька О.М., Рожко М.М., Косенко С.В., Пелехан Л.І., Катеринюк В.Ю.

Оптимізація навчального процесу у підготовці лікарів-інтернів-стоматологів. (Повідомлення 6. Методологічне забезпечення ефективності навчального процесу засобами та заходами навчання протягом 2007-2011 років)

Кафедра стоматології факультету післядипломної освіти (зав. каф. – проф. М.М.Рожко)
Івано-Франківського національного медичного університету

Резюме. Дане повідомлення є підсумковим у серії наукових робіт педагогічного спрямування співробітників кафедри стоматології ФПО ДВНЗ ІФНМУ. Присвячено оптимізації навчального процесу при підготовці фахівців за спеціальністю "Стоматологія". Результати роботи свідчать про те, що організаційні заходи, проведені на кафедрі, сприяли ефективному впровадженню засобів навчання, таких як методики навчання. Методологічне забезпечення процесу навчання лікарів-інтернів-стоматологів шляхом застосування засобів та заходів навчання, призводить до підвищення ефективності якості навчання значної кількості тих, хто навчається. Результативність навчання за 2007 та 2011 роки при підготовці фахівців за спеціальністю "Стоматологія" представлена у вигляді діаграм, процес оптимізації у вигляді схеми.

Ключові слова: оптимізація, навчальний процес, навчання в інтернатурі, стоматологія.

В історичному аспекті розвитку медицини, у фаховому навчанні, довготривалий час домінував процес передачі знань та вмінь за принципом «з рук в руки». Із організацією вищих навчальних закладів з'явилися такі поняття, як проблемне навчання, методики навчання, технології навчання, механізми навчання, стандарти навчання, методологія навчання [1,10]. Навчання це – спеціально організована діяльність людей, що спрямована на вивчення досвіду попередніх поколінь. Навчальний процес являє собою сумісну діяль-

ність того, хто навчається, та того, хто навчає. Стосовно вищої школи, той, хто навчається повинен засвоїти спосіб дій на яких буде ґрунтуватися його майбутня діяльність. Той, хто навчає, має діяти відповідним чином, ставлячи перед собою за ціль – власну навчальну діяльність. Вона теж є продуктом навчання. Діапазон цілей навчання надзвичайно широкий, починаючи від постановки виховних цілей, таких як формування властивостей та якості особистості (віддалені цілі) до цілей засвоєння питань учбової програми (найближчі навчальні цілі). Виділяють три основні групи навчальних цілей [9]: перша група це – загальні цілі, що визначаються напрямком роботи системи освіти, друга – це конструктивні цілі, що фіксують знання, уміння, навички на певному етапі навчання. Третю групу становлять оперативні цілі, що ставляться в процесі реалізації навчальних програм. Постановка цілей декларується законами про освіту, документами Кабінету міністрів, міністерством науки та освіти. Вони є єдині для всіх напрямків підготовки спеціалістів. Конкретні цілі на даний час визначаються як стандарти навчання (ОПП – освітньо-професійні програми), розробка яких є головним завданням вищої освіти. Тобто, що саме має знати та вміти випускник вищої школи згідно із галузевим стандартом. В Україні у 2003 році затверджено галузевий стандарт, за яким працюють лікарі-стоматологи[4]. Після закінчення інтернатури лікар-стоматолог має не тільки працювати за галузевим стандартом, але й безперервно навчатися та вдосконалювати свій фах. Сміслові навантаження поняття “навчання в інтернатурі”, нами характеризується як процес інтеграції знань, умінь та навичок, що були попередньо отримані студентами на різних кафедрах додипломної освіти [1].

Вирішення задач в навчальній діяльності не є метою навчання, а швидше засобом досягнення мети, а саме – навчальних цілей. Більш важливим є процес вирішення завдань. У процесі їх вирішення формується спосіб дій. У свою чергу спосіб дій контролює та регулює діяльність за фахом, що є об'єктом управління. Управління навчальною діяльністю, а не передача знань, є механізмом навчання [2]. Така позиція викладача найбільш актуальна при підготовці лікарів-стоматологів в інтернатурі.

Результативність методики поетапного формуванні фахової діяльності у лікарів-інтернів-стоматологів ми показали у своїх попередніх роботах, починаючи із узагальнених уявлень про діяльність за фахом і закінчуючи поетапним контролем даної діяльності [11]. Результати навчання значно покращувалися при впровадженні новітніх технологій навчання, або методик навчання, де протягом двох років навчання лікаря-інтерна-стоматолога враховувалися вихідний, проміжний та кінцевий рівні знань [5,6,7,8,]. Матеріалами досліджень були кафедральні архівні дані результатів іспиту “Крок 3. Стоматологія” протягом 2007-2011 років, що піддавалися статистичній обробці. Крім того, попередні наші дослідження стосувалися аналізу проблем навчального процесу, що виникли перед нами у 2007 році після написання лікарями-інтернами іспиту “Крок 3. Стоматологія”. Були висвітлені та окреслені найбільш вагомими складовими проблем навчального процесу, що мали місце на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ ІФНМУ при підготовці лікарів-інтернів-стоматологів. Оскільки навчання в інтернатурі має очний та заочний цикли, завдання, які виникли перед нами, зводилися до наступного:

- задіяти ресурсний потенціал оптимізації навчального процесу за межами матеріальної бази кафедри;
- використати з більшою віддачею в процесі педагогічної діяльності, той ресурсний потенціал, яким володіє кафедра. [6].

Під ресурсами розуміли ті об'єктивні складові будь-якої діяльності, без яких неможлива діяльність суспільства. У попередніх роботах було проаналізовано адміністративні, кадрові, матеріальні, інноваційні та інформаційні складові, активізація яких здатна привести до покращення результатів

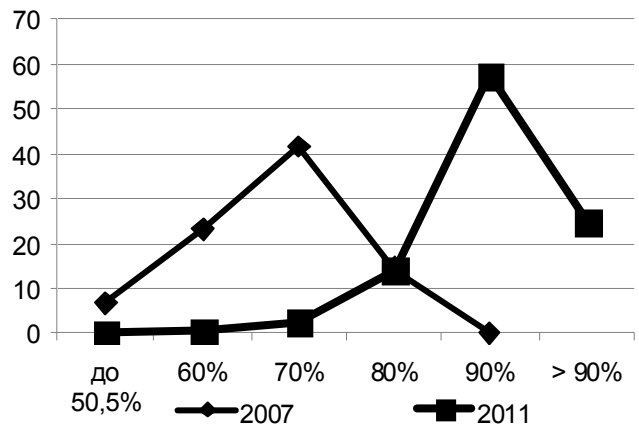

Рис. 1. Результати тестування лікарів-інтернів-стоматологів за системою “Крок 3. Стоматологія” у 2007 (на початку оптимізації навчання) та у 2011 (при впровадженні методик оптимізації навчання та створенні умов їх застосування) на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ ІФНМУ

навчання.

У даному повідомленні слід зазначити, що побудова методик викладання за теорією поетапного формування розумових дій, сама по собі ще не визначає масовості засвоєння матеріалу та не сприяє формуванню у більшості лікарів-інтернів-стоматологів якості продукту навчання. Тобто методики навчання можуть бути найдосконалішими, але їх опанування здійснюється тільки певною категорією осіб, що навчаються. Про це яскраво свідчили результати «Кроку 3. Стоматологія» за 2007 рік. На той час методики, як засоби подання навчального матеріалу на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ ІФНМУ існували, але їх результативність була низькою. (Рис 1. Діаграма 2007р.) Таким чином, технології навчання, як засоби, без створення умов у вигляді заходів для навчання були малоефективні.

Для підвищення результатів навчання була потрібна оптимізація організації процесу навчання, або управління учбовою діяльністю. Методики навчання, як засоби навчання в інтернатурі та процес управління навчанням, як заходи професійного навчання, що застосовувалися на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ ІФНМУ протягом 5 років дали свої результати. (Рис 1. Діаграма 20011р.)

Педагогічний процес, за яким йде навчання лікаря інтерна-стоматолога, має направляти і орієнтувати його на мотивацію напрямку власної діяльності за міжнародною сертифікацією у системі менеджменту якості стандартів ISO 9001:2000. Тому для більш активної реалізації самостійної роботи лікарів-інтернів у плані вдосконалення умінь та навичок додатково були використані різні за оснащенням установи як державного, так і не державного упорядкування із урахуванням юридичного супроводу [3]. Крім того, оптимізація педагогічного процесу на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ ІФНМУ відбувалася завдяки активізації ресурсів: адміністративного, кадрового, матеріального, фінансового, культурного, інформативного, інноваційного, що складали заходи. (Схема 1). У процесі навчання викладачами кафедри в лекційному матеріалі та при проведенні семінарських занять навмисно оголювалися протиріччя сьогодення науки та практики стоматології з метою створення та спроб вирішення (або не вирішення) проблемних ситуацій.

Про ефективність процесу оптимізації яскраво свідчить діаграма (Рис. 1), за допомогою якої відображено результати впровадження заходів та засобів, які сприяли підвищенню показників якості навчання лікарів-інтернів-стоматологів, порівняно з 2007 та 2011 роками. Згідно з даними діаграм (Рис. 1) відсоток лікарів-інтернів у 2007 році, які не справилися із завданням, дорівнював 15%. В той самий час, жоден лікар-інтерн у 2007 році не “полював позначку” більше, ніж 90%

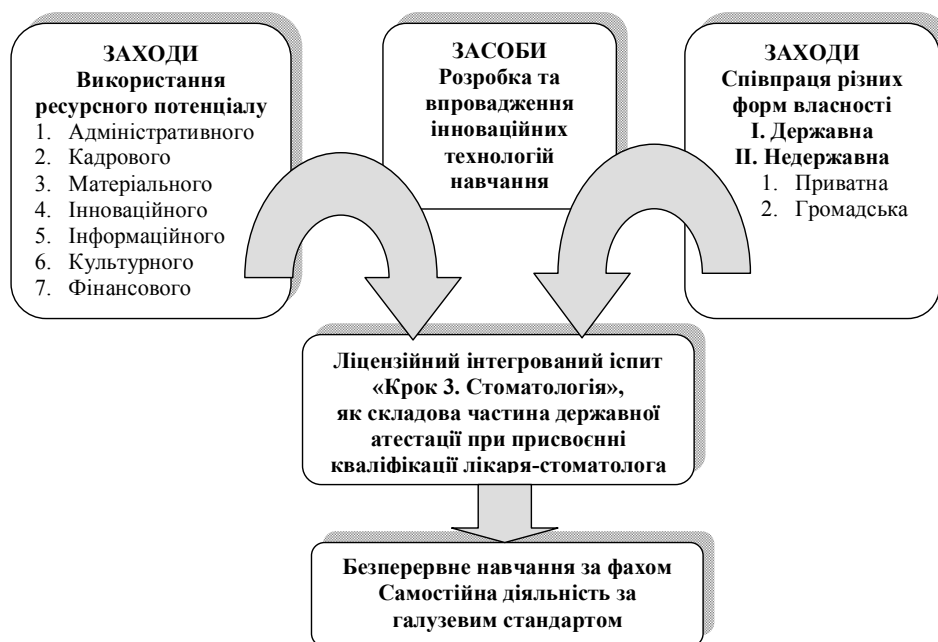

Схема 1. Оптимізація процесу навчання в інтернатурі при підготовці фахівців за спеціальністю «Стоматологія» за даними кафедри стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ)

відповідей. У 2011 році 90% відсоткову «позначку» вірних відповідей пододало 25% інтернів. Відсоток лікарів-інтернів-стоматологів, які не справилися із завданням, дорівнював 0%. Тобто результати контролю навчання, які відбулися на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ ІФНМУ у 2011 році за системою «Крок 3. Стоматологія» були значно кращими, ніж ті, що були проведені у 2007 році.

Таким чином, у межах даної серії наукових робіт педагогічного спрямування були висвітлені та окреслені найбільш вагомими складовими проблем навчального процесу у 2007-2011 років на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ ІФНМУ при підготовці лікарів-інтернів-стоматологів. Водночас їх можна вважати ресурсним потенціалом, від якого залежить навчальний процес. А саме, ресурсами в оптимізації навчального процесу були: адміністративні, кадрові, матеріальні, інноваційні, фінансові та інформаційні складові, які пов'язані між собою. Їх оптимізація здатна привести до покращення результатів навчання. У плані вдосконалення умінь та навичок, додатково були використані різні за оснащенням установи як державного, так і не державного упорядкування із урахуванням юридичного супроводу. Були виявлені два шляхи оптимізації: зовнішній (за межами матеріальної бази кафедри) та внутрішній (у межах кадрового складу кафедри), вважаючи на очний та заочний цикли навчання. Все вищезазначене складало методологічне забезпечення процесу навчання лікарів-інтернів-стоматологів шляхом застосування засобів та заходів навчання. Методологічне забезпечення процесу навчання призвело до підвищення ефективності якості навчання значної кількості тих, хто навчається. Результативність навчання за 2007 та 2011 роки при підготовці фахівців за спеціальністю «Стоматологія» представлена у вигляді діаграм (Рис.1), процес оптимізації у вигляді схеми (Схема1).

Висновки

1. Дієвість основної методики навчання, що розроблена нами при підготовці лікарів-інтернів-стоматологів, має бути забезпечена кропіткою роботою викладацького складу за наступними ресурсними складовими: адміністративними, кадровими, матеріальними, фінансовими, інноваційними, інформаційними та культурними, що являє собою внутрішній (у межах кадрового складу кафедри) шлях оптимізації.

2. Для більш активної реалізації самостійної роботи ліка-

рів-інтернів-стоматологів в плані вдосконалення умінь та навичок у педагогічному процесі доцільно додатково використовувати різні за оснащенням установи як державного, так і не державного упорядкування із урахуванням юридичного супроводу, що являє собою зовнішній (за межами матеріальної бази кафедри) шлях оптимізації.

3. Застосування методик, як засобів навчання в інтернатурі при підготовці лікарів-інтернів-стоматологів та процес управління навчанням, як заходи для професійного навчання здатні значно покращити результати іспиту за системою «Крок 3. Стоматологія», і звести відсоток лікарів-інтернів-стоматологів, які не справилися із завданням, до 0%.

4. Методики навчання, як **засоби навчання** лікарів-інтернів-стоматологів, найбільш ефективно здатні впливати на процес оптимізації навчання, якщо їх дія

забезпечена шляхами оптимізації, як **заходами навчання**: зовнішнім (за межами матеріальної бази кафедри) та внутрішнім (у межах кадрового складу кафедри).

5. **Засоби та заходи навчання** складають **методологічне забезпечення** процесу навчання лікарів-інтернів-стоматологів, що призводить до оптимізації процесу навчання та якості навчання значної кількості тих, хто навчається.

Література

1. Атанов Г.А. Методика и методология проблемного обучения. / Атанов Г.А. – Донецк.: Из-во Дон ГУ, 1990. – 98 с.
2. Атанов Г.А. Деятельностный подход в обучении. / Атанов Г.А. – Донецк: – «ЕАИ-прес», 2001. – 160 с.
3. Городецька А. Приватна і державна медицина в Україні в умовах реформування: симбіоз замість конкуренції? Український медичний часопис. №5 (85) 2011, стр.15-17
4. Державний галузевий стандарт вищої освіти 1101 «Медицина» за спеціальністю 7.110106 «Стоматологія». Наказ МОН України № 504, від 28.07.2003 р.
5. Косенко С. В. Оптимізація навчального процесу у підготовці лікарів-інтернів-стоматологів. (Повідомлення 1.) / Косенко С. В., Рожко М. М., Костишин З. Т., Кіндрат Г.В., Остап'як І. З., Сорока О.Б. // Галицький лікарський вісник. – 2011. Т.18, число 2.
6. Косенко С. В. Оптимізація навчального процесу у підготовці лікарів-інтернів-стоматологів. (Повідомлення 2.) / Косенко С. В., Рожко М. М., Костишин З. Т., Кіндрат Г.В., Остап'як І. З., Сорока О.Б. // Галицький лікарський вісник. – 2011. Т.18, число 3, - С.94-96.
7. Косенко С. В. Оптимізація навчального процесу у підготовці лікарів-інтернів-стоматологів. (Повідомлення 3.) / Косенко С. В., Рожко М. М., Костишин З. Т., Кіндрат Г.В., Остап'як І. З., Сорока О.Б. // Галицький лікарський вісник. – 2011. Т.18, число 4, - С.99-101.
8. Косенко С. В. Оптимізація навчального процесу у підготовці лікарів-інтернів-стоматологів. (Повідомлення 4.) / Косенко С. В., Рожко М. М., Костишин З. Т., Кіндрат Г.В., Остап'як І. З., Сорока О.Б., Соловей С.І // Галицький лікарський вісник. – 2012. Т.19, число 1, - С.117-118.
9. Кулюткін Ю.Н. Сухобская Г.С. Моделирование педагогических ситуаций. – М.: Педагогика, 1981. – 123 с.
10. Постанова Кабінету міністрів України № 1247 від 07.08.98 «Про розроблення державних стандартів вищої освіти».
11. Рожко М.М., Досвід складання ліцензійного інтегрованого іспиту «КРОК – 3» за спеціальністю «Стоматологія» / Рожко М.М., Костишин З.Т., Катеринюк В.Ю., Орнат Г.С., Пелехан Л.І., Попович З.Б. // Галицький лікарський вісник. – Т.17. – ч.2. – 2010. – ч.1., С. 132-133

Ильницкая В.Ю., Рожко Н.Н., Косенко С.В., Пелехан Л.И., Катеринюк В.Ю.

Оптимизация учебного процесса при подготовке врачей-интернов-стоматологов. (Сообщение 6. Методологическое обеспечение эффективности учебного процесса средствами и методами обучения в течение 2007-2011 года)

Резюме. Данное сообщение является итоговым в серии научных работ, педагогического направления сотрудников кафедры стоматологии ФПО ГВУЗ ИФНМУ. Оно посвящено оптимизации учебного процесса при подготовке врачей-стоматологов-интернов. Результаты работы свидетельствовали о том, что организационные мероприятия, проведенные на кафедре, способствовали эффективному внедрению средств обучения, таких как методики обучения. Методологическое обеспечение процесса обучения врачей-интернов-стоматологов, путем применения средств и методов обучения, способно привести к более высокой эффективности качества обучения обучаемых. Результативность обучения врачей-интернов в течение 2007–2011 года по специальности «Стоматология» представлена в виде диаграмм. Процесс оптимизации в виде схемы.

Ключевые слова: оптимизация, учебный процесс, обучение в интернатуре, стоматология.

Ilynska O.M., Rozhko M.M., Kosenko S.V., Pelehan L.I., Kateriniuk V.Yu.
Improvement of Educational Process for Training of Interns of Dentistry (Report 6. Methodological Support of Educational Process Efficiency During the Period of 2007-2011 Years)

Summary. This report is a summary in a series of scientific works of pedagogical nature of workers of Dentistry department of Postgraduate Studies of Ivano-Frankivsk National Medical University. It is dedicated to the optimization of studying process in preparation of professional workers in the specialty "Dentistry". The results of the research work suggest that organizational measures, conducted at the faculty, contributed to the effective implementation of study measures, such as study methods. Methodological support of studying process of dentists-interns by means of implementing various study methods, measures and techniques, leads to the improvement of effectiveness of quality of studying process of the majority of students. The effectiveness (efficiency) of studying process in 2006-2011 years, when preparing professional workers in the specialty "Dentistry", is presented in the form of diagrams, whereas the optimization process is presented in the form of a chart.

Key words: optimization, studying process, internship, dentistry.

Надійшла 01.10.2012 року.

УДК: 371.322+617.7

Капечук В.В.

Особенности написания истории хвороби з дисципліни «Офтальмологія» студентами стоматологічного факультету Івано-Франківського національного медичного університету

Кафедра нейрохірургії та офтальмології (зав. каф. – проф. О.І. Потапов)
ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

Резюме. У статті показано позитивну роль запровадження на кафедрі нейрохірургії та офтальмології ІФНМУ дещо спрощеної схеми написання історії хвороби з дисципліни «Офтальмологія» для студентів стоматологічного факультету. Відображено форму запропонованого Листа курації офтальмологічного хворого та методичних рекомендацій по курації хворих.

Ключові слова: навчальна історія хвороби, офтальмологія, студенти-стоматологи.

Захворювання органу зору у всіх країнах світу займають важливе місце серед причин слабкості і сліпоті. Деякі з них мають спадковий характер, проявляються в людей молодого віку, призводять до втрати працездатності та інвалідності зору.

Патологічні зміни сітківки та зорового нерва часто розвиваються на фоні загальних захворювань організму, переважно серцево-судинних, ендокринних, неврологічних, інфекційних, що вимагає узгодженого лікування таких пацієнтів офтальмологом та лікарем іншої спеціальності. Тому знання етіології, клініки, методів сучасної діагностики та принципів лікування уражень органу зору необхідне лікарю будь-якого профілю.

Орган зору зв'язаний багатьма анатомічними і фізіологічними механізмами як з організмом у цілому, так і з окремими його органами і системами зокрема. Тому він часто втягується в загальні захворювання організму, або першим реагує на них функціональними або морфологічними змінами. По суті, уся патологія органа зору (за винятком травм, окремих екзогенних запалень повік, кон'юнктиви і рогівки) є проявом загальних або системних захворювань. Тому знання офтальмологічних симптомів при різних загальних захворюваннях необхідні лікарям інших спеціальностей для діагностики, оцінки стадії, динаміки, визначення прогнозу основного захворювання.

Історія хвороби - це головний лікарняний юридичний документ, що вимагає при оформленні дотримання встановлених правил. Знання цих правил необхідно лікарю будь-якого профілю. Написання історії хвороби є самостійною

науковою працею студента, що дозволяє йому виявити свої індивідуальні творчі здібності, перевірити ступінь своєї готовності до самостійного прийому, в тому числі і офтальмологічного хворого.

Анамнез, дані об'єктивного обстеження, що включають параклінічні дослідження, та зроблені на основі цього висновки - етапи на шляху до розпізнавання діагнозу. Для цього потрібні особисті вправи у ліжка хворого. Уміння логічно мислити - особливі якості лікаря, без якого лікар навіть при відмінних теоретичних знаннях не може бути кваліфікованим спеціалістом.

У зв'язку з цим курація хворих, написання історії хвороби, яка включає в себе такий важливий розділ, як диференціальний діагноз, обґрунтування основного, супутнього діагнозу та ускладнень, і насамкінець захист історії хвороби, є одним із важливих форм навчання студентів, формування логічного мислення, що впливає на їх практичну підготовку.

Згідно з типовим навчальним планом 2010 року, підготовка лікаря-стоматолога включає вивчення дисципліни «Офтальмологія» за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Значна частина матеріалу, яку повинен засвоїти студент, вноситься на самостійне вивчення, яке інколи без сторонньої, кваліфікованої допомоги викладача багатьом студентам дається важко. Особливо ця проблема відчутна при написанні навчальної історії хвороби з дисципліни «Офтальмологія», написання якої утруднене через те, що студенти впродовж одного семестру змушені засвоїти досить великий розділ клінічної медицини, який майже ніде більше не повторюється. Значні труднощі у написанні історії хвороби, зокрема у студентів стоматологічного факультету, виникають через специфічну офтальмологічну термінологію, яка інколи не зовсім їм зрозуміла. Причиною цього, поряд із частковою втратою до IV курсу частини отриманих знань з латинської мови, є і наявність певних термінів, таких наприклад, як «катаракта», «глаукома» й інші, значення яких потрібно просто завчити. Тому при кредитно-модульній системі організації навчального процесу зростає роль викла-